

PLUNDERINGEN

In januari werd de situatie in Amsterdam nog kritieker. Slechts een deel van de aardappelhandelaren was er in staat, het weekrantsoen van 1 kilo te leveren. Ook de aflevering van peulvruchten stagneerde, andere groenten (die waren niet 'op de bon') waren in de eerste drie weken van januari maar bij weinig groentehandelaren te koop. De bevoorrading van de centrale keukens verliep voorts zo traag dat men, al kwam men er ook op een tevoren vastgesteld tijdstip, hongerig en koud uren moest wachten voordat men het warme voedsel kon meenemen. Medio januari ondervond de aanvoer van meel vertraging, en hadden de bakkers het meel eindelijk ontvangen, dan zaten zij, voorzover zij niet van electriciteit gebruik maakten, vaak nog op de brandstof voor hun ovens te wachten.

Al deze moeilijkheden deden zich ook in februari voor: noch aan aardappelen, noch aan brood konden de volledige rantsoenen, hoe absurd laag ook, ter beschikking worden gesteld. Weken waren er waarin, aldus Kruijer op grond van de rapporten van de Amsterdamse Voedselcommissaris, 'de mensen, waaronder vele jonge kinderen, zich reeds des morgens om vier uur' (beter dunkt ons: *in de nacht* om vier uur, en de nachtelijke temperatuur lag in februari de gehele maand door slechts even boven het nulpunt) 'in een rij opstelden tot het verkrijgen van brood. Ettelijke malen werd . . . tot midden op de dag tevergeefs in een rij gestaan.'¹ Er werd in die periode in Amsterdam slechts op drie dagen per week brood verkocht: op dinsdag, donderdag en zaterdag. In veel winkels verkocht men dan aan elke klant maar één half of één heel brood, hetgeen betekende dat uit een groot gezin verscheidene leden uren in de rij moesten wachten. Eén dag was er: zaterdag 17 februari, waarop in vrijwel geen enkele Amsterdamse bakkerij brood te koop was. L. P. J. Braat, redacteur van het illegale blad *De Vrije Kunstenaar*, verliet die dag Amsterdam op weg naar het bevrijde Zuiden en constateerde in Rotterdam tot zijn verbazing 'dat je er op al je bonnen brood kon krijgen en zonder dat je in een rij behoeft te staan!'² In Amsterdam gingen in de eerste maanden van '45 de meeste bakkerijen die nog met bakkerskarren brood bij de klanten bezorgden, er toe over, die bezorging stop te zetten – de kansen op plundering, maar nu tevens door wanhopige vrouwen, waren te groot geworden.

Die plunderingen deden zich ook in Den Haag en in Rotterdam voor. In Den Haag vernam een journalist in januari van een bakkerspatroon,

¹ G. J. Kruijer: *Hongertochten*, p. 77. ² L. P. J. Braat: *Omkrante hiaten. Levensherinneringen* (1966), p. 134.